

RETTENS KENDELSE (Fjerde Afdeling)
25. februar 2003 *

I sag T-15/02,

BASF AG, Ludwigshafen (Tyskland), ved solicitors N. Levy og J. Temple-Lang,
barrister R. O'Donoghue og Rechtsanwalt C. Feddersen,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved R. Wainright og
L. Pignataro-Nolin, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

* Processprog: engelsk.

angående en påstand om annullation eller nedsættelse af den bøde, som blev pålagt sagsøgeren i medfør af artikel 3, litra b), i Kommissionens beslutning af 21. november 2001 om en procedure i henhold til traktatens artikel 81 og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/E-1/37.512 — Vitaminer),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, V. Tiili, og dommerne P. Mengozzi og M. Vilaras,

justitssekretær: H. Jung,

afsagt følgende

Kendelse

Faktiske omstændigheder

- ¹ Ved beslutning af 21. november 2001 i sag COMP/E-1/37.512 (EFT 2003 L 6, s. 1, herefter »beslutningen«) fandt Kommissionen, at en række selskaber havde overtrådt artikel 81, stk. 1, EF og EØS-aftalens artikel 53 ved at deltage i en række forskellige karteller, der påvirkede 12 forskellige markeder for vitamin-

produkter. Blandt disse virksomheder er navnlig BASF AG (herefter »sagsøgeren«) og Aventis SA, Schiltigheim (Frankrig). Sagsøgeren blev særligt gjort ansvarlig for overtrædelser på markederne for vitamin A, E, B1, B2, B5, C, D3 og H samt betacaroten og carotinoider [beslutningens artikel 1, litra b)], og Aventis for markederne for vitamin A, E og D3 [beslutningens artikel 1, litra c)].

- 2 Sagsøgeren blev pålagt en bøde på ikke mindre end 296,16 mio. EUR [beslutningens artikel 3, litra b)] for sin deltagelse i de karteller, der påvirkede markederne for vitamin A, E, B2, B5, C og D3 samt betacaroten og carotinoider. Aventis blev pålagt en bøde på 5,04 mio. EUR for sin deltagelse i kartellet på markedet for vitamin D3 [beslutningens artikel 3, litra c)].

- 3 Beløbene er navnlig beregnet ud fra Kommissionens successive anvendelse af retningslinjerne for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 65, stk. 5, [KS] (EFT 1998 C 9, s. 3, herefter »retningslinjerne«) og Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bøde-nedsættelse i kartelsager (EFT 1996 C 207, s. 4, herefter »samarbejdsmeddelelsen«).

- 4 Kommissionen fandt ved anvendelsen af retningslinjerne navnlig, at sagsøgeren sammen med virksomheden F. Hoffmann-La Roche AG (herefter »Roche«) spillede en ledende og anstiftende rolle vedrørende kartellerne på markederne for vitamin A, E, B2, B5, C og D3 samt betacaroten og carotinoider. Som følge af denne skærpene omstændighed blev grundbeløbet for de bøder, der skulle pålægges sagsøgerne, forhøjet med 35% (betragtning 712-718 til beslutningen).

- 5 Desuden fandt Kommissionen, at grundbeløbet for bøden til Aventis vedrørende kartellet på vitamin D3-markedet skulle nedsættes med 50% henset til, at Aventis kun spillede en passiv rolle i dette kartel (betragtning 724 og 725 til beslutningen).
- 6 I forbindelse med anvendelsen af samarbejdsmeddelelsen på denne virksomhed fandt Kommissionen, at Aventis var den første virksomhed, der kom med afgørende beviser på eksistensen af karteller for vitamin A og E. Kommissionen fandt også, at virksomheden opfyldte alle de andre betingelser, der er opstillet i afsnit B i samarbejdsmeddelelsen. Derfor blev Aventis indrømmet en nedsættelse på 100% af den bøde, virksomheden ellers ville være blevet pålagt for sin deltagelse i disse karteller (betragtning 741 og 742 til beslutningen).
- 7 Derimod blev sagsøgeren på grund af sin ledende og anstiftende rolle vedrørende kartellerne på markederne for vitamin A, E, B2, B5, C og D3 samt betacaroten og carotinoider ikke indrømmet den nedsættelse, der er angivet i afsnit B og C i samarbejdsmeddelelsen. Kommissionen havde i øvrigt anerkendt, at denne virksomhed havde været den første virksomhed til sammen med Roche at komme med afgørende beviser på eksistensen af kartellerne på markederne for vitamin A, E, B2, B5, C og D3 samt betacaroten og carotinoider (betragtning 743-745 til beslutningen).
- 8 Endelig anerkendte Kommissionen, at samtlige de af beslutningen berørte virksomheder opfyldte de betingelser for en nedsættelse af bøden, der er nævnt i afsnit D i samarbejdsmeddelelsen. I den forbindelse indrømmede Kommissionen sagsøgeren og Aventis en nedsættelse af de bøder, der ellers ville være blevet pålagt dem, hvis de ikke havde samarbejdet, på henholdsvis 50% og 10% af beløbet (betragtning 761-767 til beslutningen).

- 9 Aventis har ikke anlagt sag til prøvelse af beslutningen.

Retsforhandlinger

- 10 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 31. januar 2002 har sagsøgeren anlagt sag med påstand om, at den bøde, som blev pålagt sagsøgeren ved beslutningens artikel 3, litra b), ophæves eller nedsættes væsentligt, og at Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger (herefter »hovedsagen«).
- 11 Kommissionen har nedlagt påstand om frifindelse og om, at sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.
- 12 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 24. juni 2002 har Aventis, ved advokats B. Amory og F. Marchini Camia, anmodet om tilladelse til at intervenere i hovedsagen til støtte for Kommissionens påstande.
- 13 Interventionsbegæringen er i overensstemmelse med artikel 116, stk. 1, i Rettens procesreglement blevet forkyndt for sagens parter.

- 14 Ved processkrift indleveret til Rettens Justitskontor den 4. september 2002 meddelte Kommissionen, at den ikke havde bemærkninger til interventionsbegæringen.
- 15 Ved processkrift indleveret til Rettens Justitskontor den 5. september 2002 har sagsøgeren nedlagt påstand om, at Aventis' interventionsbegæring ikke tages til følge og om, at Aventis dømmes til at betale sagens omkostninger og andre udgifter, som sagsøgeren måtte have afholdt for at fremkomme med bemærkninger til interventionsbegæringen.
- 16 I overensstemmelse med procesreglementets artikel 116, stk. 1, har formanden for Fjerde Afdeling henskudt afgørelsen om begæringen om intervention til afdelingen.

Parternes argumenter

- 17 Til støtte for interventionsbegæringen har Aventis for det første gjort gældende, at den er en af de virksomheder, beslutningen er rettet til. Aventis har understreget, at virksomheden var den første til frivilligt at gøre opmærksom på eksistensen af karteller for vitamin A og E og til at komme med afgørende beviser for eksistensen heraf. Aventis har mindet om, at virksomheden takket være dette samarbejde har opnået fuldstændig immunitet mod bøder for sin deltagelse i disse karteller i overensstemmelse med afsnit B i samarbejdsmeddelelsen. Aventis har tilføjet, at den bøde, der blev pålagt virksomheden for dens deltagelse i kartellet for vitamin D3, i overensstemmelse med retningslinjerne blev nedsat, henset til dens passive rolle i kartellet.

- 18 Aventis har det for andet gjort opmærksom på, at sagsøgeren i stævningen har gjort gældende, at alle de betingelser, der i henhold til afsnit B i samarbejdsmeddelelsen giver ret til en nedsættelse af bøden, er opfyldt, og at sagsøgeren navnlig anmeldte et hemmeligt kartel til Kommissionen, inden Kommissionen selv gik i gang med at undersøge dette forhold, og uden at den endnu havde tilstrækkelige oplysninger til at bevise eksistensen af det anmeldte kartel. Endelig har sagsøgeren gjort gældende, at virksomheden var den første til at komme med afgørende beviser på eksistensen af kartellet.
- 19 Aventis har for det tredje gjort gældende, at sagsøgeren i stævningen har bestridt, at virksomheden som anført i beslutningen spillede en ledende og anstiftende rolle i det påståede kartel. Aventis har desuden anført, at sagsøgeren ifølge oplysningerne i stævningen ligeledes har bestridt Kommissionens vurdering, hvorefter Aventis ikke spillede en ledende rolle i de pågældende karteller.
- 20 Aventis har imidlertid bestridt disse påstande fra sagsøgeren ved for det første at gøre gældende, at intervenienten selv og ikke sagsøgeren opfylder de to betingelser, der er gengivet i præmis 18 ovenfor, og for det andet, at Aventis ikke selv kan tillægges den ledende rolle i de ulovlige karteller.
- 21 Det er derfor Aventis' opfattelse, at selskabet har en direkte og reel interesse i afgørelsen af denne tvist. Eftersom sagsøgeren har nedlagt påstand om, at det fastslås, at Kommissionen har anvendt samarbejdsmeddelelsen forkert, og det forhold, at såfremt Kommissionens påstande herom ikke blev taget til følge, ville betyde, at intervenienten ikke har opfyldt de betingelser, som berettiger til henholdsvis immunitet og en nedsættelse af bødebeløbet i beslutningen, vil intervenientens økonomiske og retlige situation blive direkte berørt af konklusionen i den dom, som Retten er foranlediget til at afsige.

- 22 Sagsøgeren har i sine bemærkninger til interventionsbegæringen udtrykt tvivl om, hvorvidt Aventis har en berettiget interesse i afgørelsen af retstvisten i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 37 i EF-statutten for Domstolen og artikel 115 i Rettens procesreglement, således som disse bestemmelser er fortolket i retspraksis. Sagsøgeren har anført, at konklusionen i den dom, der skal afsiges, ikke kan berøre intervenienten direkte, da Fællesskabets retsinstanser ikke under hovedsagen kan fremkomme med bemærkninger, som berører konklusionen i Kommissionens beslutning, i det omfang den vedrører Aventis.
- 23 Sagsøgeren har tilføjet, at en intervention fra Aventis' side ikke på nogen måde vil kunne bidrage til at afklare de spørgsmål, der er rejst i stævningen. Dels vil Aventis ikke være i stand til at yde et fornuftigt bidrag til den drøftelse, der vedrører spørgsmålet om, hvorvidt det som hævdet af sagsøgeren vitterlig var under et møde den 17. maj 1999 mellem sagsøgeren og Kommissionen, at afgørende beviser for eksistensen af karteller på markedet for vitaminer blev fremlagt for første gang. Dels har sagsøgeren gjort gældende, at intervenienten har misforstået de klagepunkter, der er fremsat i stævningen vedrørende den ledende rolle i kartellerne, idet sagsøgeren intetsteds i stævningen har antydnet, at Aventis har spillet en ledende rolle inden for et af de pågældende karteller.

Rettens bemærkninger

- 24 Interventionsbegæringen er indgivet i overensstemmelse med procesreglementets artikel 115.
- 25 Ifølge artikel 37, stk. 2, i EF-statutten for Domstolen, som i medfør af artikel 46, stk. 1, i nævnte statut finder anvendelse på rettergangsmåden ved Retten, kan personer, der godtgør at have en berettiget interesse i afgørelsen af en retsvist,

med undtagelse af retstvister mellem medlemsstater, mellem Fællesskabernes institutioner eller mellem medlemsstater på den ene side og Fællesskabets institutioner på den anden side, indtræde i retstvisten. Påstande, der fremsættes i en begæring om intervention, kan kun gå ud på at understøtte en af parternes påstande.

- 26 Det følger af fast retspraksis, at begrebet interesse i afgørelsen af tvisten efter ovennævnte bestemmelse skal defineres i relation til selve genstanden for tvisten og forstås som en direkte og aktuel interesse i, hvorledes der træffes afgørelse om påstandene, og ikke som en interesse i forhold til de fremførte anbringender. »Afgørelse« af tvisten skal således forstås som den endelige dom, der ønskes afsagt af den ret, for hvilken sagen indbringes, og som vil fremgå af domskonklusionen. Det må navnlig efterprøves, om intervenienten berøres direkte af den anfægtede retsakt, og om intervenientens interesse i sagens afgørelse er godtgjort (jf. Domstolens kendelse af 25.11.1964, sag 111/63, Lemmerz-Werke mod Den Høje Myndighed, Rec. 1965, s. 835, og af 12.4.1978, forenede sager 116/77, 124/77 og 143/77, Amylum m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 893, præmis 7 og 9, kendelse afsagt af Domstolens præsident den 17.6.1997, forenede sager C-151/97 P (I) og C-157/97 P (I), National Power og PowerGen, Sml. I, s. 3491, præmis 51-53 og 57, kendelse afsagt af formanden for Rettens Anden Afdeling den 20.3.1998, sag T-191/96, CAS Succhi di Frutta mod Kommissionen, Sml. II, s. 573, præmis 28, og af formanden for Rettens Første Afdeling den 3.6.1999, sag T-138/98, ACAV m.fl. mod Rådet, Sml. II, s. 1797, præmis 14).
- 27 Det følger også af retspraksis, at der skal sondres mellem de parter, der begærer intervention, og som godtgør at have en direkte interesse i afgørelsen vedrørende selve den retsakt, som påstås annulleret, og dem, som kun godtgør at have en indirekte interesse i tvistens afgørelse på grund af ligheder mellem deres egen situation og en af parternes (jf. Domstolens kendelse af 15.11.1993, sag C-76/93 P, Scaramuzza mod Kommissionen, Sml. I, s. 5715 og 5721, præmis 11, Rettens kendelse af 15.6.1993, forenede sager T-97/92 og T-111/92, Rijnoudt og Hocken mod Kommissionen, Sml. II, s. 587, præmis 22, og af 8.12.1993, sag T-87/92, Kruidvat mod Kommissionen, Sml. II, s. 1375, præmis 12, samt kendelsen i sagen CAS Succhi di Frutta mod Kommissionen, præmis 28).

28 I den foreliggende sag skal det for det første bemærkes, at Aventis' argumenter, hvorefter søgsmålet har til formål at bestride Kommissionens påstand om, at Aventis ikke havde nogen ledende rolle i kartellerne, ikke stemmer overens med de faktiske forhold. Sagsøgeren har i stævningen gjort gældende, at Kommissionen har begået en fejl ved at tilskrive sagsøgeren en ledende og anstiftende rolle hvad angår kartellerne for vitamin A, E, B5, C og D3, betacaroten og carotinoider. Sagsøgeren har i den forbindelse anført, at virksomhedens handlinger ikke har været alvorligere end de andre karteldeltageres, som ikke er blevet anset for at stå i spidsen for eller være anstiftere af disse karteller. For så vidt nærmere angår kartellerne for vitamin A og E har sagsøgeren på ingen måde gjort gældende, at Aventis burde være blevet anset for at stå i spidsen for disse karteller, men blot anført, at Kommissionen, som den »gjorde med rette« i Aventis' tilfælde, burde have fastslået, at sagsøgeren ligeledes blot var en almindelig deltager, som ikke spillede en ledende rolle i disse karteller (punkt 129-131 i stævningen).

29 I øvrigt har sagsøgeren i stævningen gjort gældende, at Kommissionen med urette vurderede, at afsnit B i samarbejdsmeddelelsen ikke fandt anvendelse på virksomheden, da den opfyldte alle de hertil knyttede betingelser. Sagsøgeren har særligt understreget, at virksomheden sammen med Roche var den første til at forsyne Kommissionen med afgørende beviser for alle de omhandlede karteller, herunder kartellerne for vitamin A og E, i forbindelse med hvilke afsnit B i samarbejdsmeddelelsen blev anvendt på Aventis.

30 Det skal for det andet efterprøves, om den interesse, som Aventis har i, at sagsøgerens påstande, der anfægter Kommissionens vurdering med hensyn til, hvilken virksomhed der først kom med afgørende beviser for overtrædelserne, ikke tages til følge, er en interesse i afgørelsen af tvisten i den forstand, hvori udtrykket er fortolket i de i præmis 26 og 27 nævnte afgørelser.

- 31 Det skal herom først og fremmest bemærkes, at beslutningen, selv om den er udformet som én enkelt beslutning, skal betragtes som en samling individuelle beslutninger, der i forhold til hver enkelt adressat fastslår, hvilke(n) overtrædelse(r) virksomheden har begået, og eventuelt pålægger virksomheden en eller flere bøder, således som dette derudover underbygges af beslutningens konklusion, navnlig dens artikel 1 og 3 (jf. i denne retning Rettens dom af 10.7.1997, sag T-227/95, AssiDomän Kraft Products m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1185, præmis 56 og 57, som af andre grunde blev ophævet ved Domstolens dom af 14.9.1999, sag C-310/97 P, Kommissionen mod AssiDomän Kraft Products m.fl., Sml. I, s. 5363).
- 32 Det skal endvidere bemærkes, at genstanden i hovedsagen kun vedrører en annullation eller væsentlig nedsættelse af den samlede bøde, der blev pålagt sagsøgeren ved beslutningens artikel 3, litra b). Derimod er beslutningens artikel 3, litra c), hvorved Aventis blev pålagt en bøde på 5,04 mio. EUR, ikke en del af hovedsagens genstand, således som denne er afgrænset af sagsøgerens og sagsøgtens påstande.
- 33 Det ligger herefter fast dels, at Aventis ikke er berørt af beslutningens artikel 3, litra b), dels at beslutningens artikel 3, litra c), som Aventis derimod er berørt af, ikke på nogen måde ville blive ændret ved en dom afsagt af Retten, som eventuelt ophævede eller nedsatte den bøde, som er pålagt sagsøgeren.
- 34 Under disse betingelser har Aventis kun interesse i, at sagsøgerens påstande i hovedsagen ikke tages til følge, hvis den ovennævnte annullation eller ændring, som anfægter rigtigheden af de bemærkninger og vurderinger, der er foretaget i beslutningen, eventuelt kunne føre Kommissionen til at tage rækkevidden af

beslutningens artikel 3, litra c), op til fornyet overvejelse, selv om denne bestemmelse hverken er blevet eller kan blive anfægtet under en retssag.

- 35 Det er dog udelukket for Kommissionen at gøre dette. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at ifølge retspraksis forbyder princippet *ne bis in idem*, der er et grundlæggende princip i fællesskabsretten, og som i øvrigt er knæsat ved artikel 4, stk. 1, i protokol nr. 7 til konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950, på konkurrenceområdet, at en virksomhed domfældes eller atter forfølges for en konkurrencebegrænsende adfærd, for hvilken den allerede er blevet pålagt en sanktion, eller med hensyn til hvilken den er blevet erklæret ansvarsfri ved en tidligere afgørelse, der ikke længere kan anfægtes (jf. Domstolens dom af 15.10.2002, forenede sager C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P — C-252/99 P og C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 8375, præmis 59).
- 36 Princippet *ne bis in idem* forbyder således, at der foretages en ny realitetsvurdering af overtrædelsens rigtighed, som har til følge, at der anvendes enten endnu en sanktion, som føjes til den første, i det tilfælde, hvor der atter fastslås at foreligge ansvar, eller en første sanktion i det tilfælde, hvor det ansvar, som ikke antages at foreligge i henhold til den første beslutning, fastslås at foreligge ved den anden beslutning (jf. dommen i sagen Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, præmis 61).
- 37 Under alle omstændigheder ville den i præmis 34 omhandlede interesse — selv om det antages, at Kommissionen uden at tilsidesætte princippet *ne bis in idem* kan vende tilbage til beslutningens artikel 3, litra c), og ændre den til ugunst for Aventis i lyset af nogle præmisser i en dom fra Retten, som tager de anbringender, som er gengivet i præmis 29 ovenfor, til følge — ikke udgøre en direkte og aktuel interesse i den forstand, hvori udtrykket er fortolket i de i præmis 26 og 27 nævnte afgørelser, men højst en indirekte og potentiel interesse. I øvrigt ville den,

der begærer intervention, i en sådan situation altid kunne fremføre sine argumenter under et annullationssøgsmål, som kunne anlægges ved Retten til prøvelse af en bebyrdende afgørelse fra Kommissionen.

- 38 Herefter skal det fastslås, at den af Aventis påberåbte interesse ikke kan betegnes som en direkte og aktuel interesse i afgørelsen af tvisten, som omhandlet i artikel 37, stk. 2, i EF-statutten for Domstolen. Aventis' interventionsbegæring skal derfor ikke tages til følge.

Sagens omkostninger

- 39 I henhold til artikel 87, stk. 1, i Rettens procesreglement træffes afgørelsen om sagens omkostninger ved den dom eller kendelse, hvorved sagens behandling afsluttes. Da sagens behandling i forhold til Aventis afsluttes ved nærværende kendelse, bør der træffes afgørelse om sagsomkostningerne i forbindelse med virksomhedens begæring om intervention.
- 40 Ifølge artikel 87, stk. 2, i Rettens procesreglement pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Aventis har tabt sagen, pålægges det i overensstemmelse med sagsøgerens påstande virksomheden at bære sine egne omkostninger og betale sagsøgerens omkostninger i forbindelse med interventionen. Da Kommissionen ikke har nedlagt påstand herom, pålægges det den at bære sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

RET TEN (Fjerde Afdeling)

for ret:

- 1) **Begæringen om intervention tages ikke til følge.**
- 2) **Aventis SA betaler sagsøgerens omkostninger i forbindelse med interventionen og bærer sine egne omkostninger.**
- 3) **Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber bærer sine egne omkostninger i forbindelse med interventionen.**

Således bestemt i Luxembourg den 25. februar 2003.

H. Jung

Justitssekretær

V. Tiili

Afdelingsformand